

Úsměv bez úsměvu

Ve světě filosofie a ve světě zdravého rozumu, když něco existuje, existuje to, a když něco není, není to. To je pohled zdravého rozumu. To, co činí představu *Mu (Wu)* tak obtížnou, je, že když vše existuje, nic neexistuje, a když nic neexistuje, vše existuje. Kvůli tomuto hlubokému smyslu *Mu* jej nemůžeme jednoduše přeložit jako „nic“. Kromě toho, interpretace výrazu *Mu* jako „nic“ vytváří velmi negativní dojem, ale zenové *Mu* zahrnuje jak kladné, tak záporné. Pokud chcete zenu porozumět, je důležité to pochopit.

Nechápete-li tuto představu – ačkoli vše existuje, nic neexistuje, a zatímco nic neexistuje, vše existuje – je potom velmi obtížné vhlédnout do Buddhovy Dharmy, včetně zenu. Existuje asi tři tisíce sůter neboli buddhistických posvátných Písem. *Pradžňāpāramitā* neboli Dokonalost moudrosti je jedním souborem těchto sůter tvořeným šesti sty svazky. Podstata všech těchto svazků je vyjádřena v Sútře srdce a ústředním sdělením Sůtry srdce je, „když vše existuje, nic neexistuje, když nic neexistuje, vše existuje“.

Zenový Mistr Keido Fukushima (1933 – 2011) byl hlavním opatem Tofukuji v Kjótu

Sútra srdce

(Prajñāpāramitā-hṛdaya-sūtra)

Bódhisattva *Avalokiteśvara*,
pohroužen v hlubokou *dokonalou moudrost (pradžñāpāramitá)*,
jasně užířel prázdnotu všech pěti *skandh*
a tím překonal všechny strasti.

Ó *Śāriputro*,
forma se neliší od prázdnoty a prázdnota se neliší od formy.
Vskutku, forma je prázdnotou a prázdnota jest formou.
Stejně tak je tomu s cítěním, vnímáním, impulsy a vědomím. (*viz skandhy*)

Proto, ó *Śāriputro*,
všechny věci (*dharmy*) jsou prázdné:
nejsou stvořené ani vyhaslé,
nejsou čisté ani nečisté,
nevzrůstají ani neubývají.

Proto, ó *Śāriputro*,
v prázdnotě není žádná forma, žádné cítění, žádné vnímání, žádné impulsy ani žádné vědomí, (*viz skandhy*)
žádné oko, ucho, nos, jazyk, tělo, mysl, (*viz dhātu*)
žádná tvar, zvuk, čich, chuť, dotyky ani předměty mysli,
žádná sféra vnímání od oka až k vědomé mysli,
žádné prozření, žádný zánik prozření, až tam, kde není stáří a smrt, ani zánik stáří a smrti,
žádná strast, žádná příčina, žádné zastavení a žádná cesta (*viz catvāri āryasatyāni*),
žádné poznání, žádné dosažení ani nedosažení.

Ó *Śāriputro*,
protože není dosažení, *bódhisattva* spoléhá na *dokonalou moudrost*, a tak žije bez mentálních překážek.
Protože nejsou mentální překážky, není se čeho bát. Vzdálí se tak od zvráceného, iluzorního myšlení a nakonec
dojde *nirvāny*.

Všichni Buddhové minulosti, současnosti a budoucnosti, poté, co se spolehli na *dokonalou moudrost*, si uvědomili
nejvyšší dokonalé probuzení. (*viz anuttarā-samyak-sambodhi*)

Proto byste měli poznat *pradžñāpāramitu* coby
velké úžasné *dháraní*,
velké osvětlující *dháraní*,
nepřekonatelné *dháraní*,
nedostižné *dháraní*,
které odstraňuje veškeré strasti.
To je pravda.
Pradžñāpāramita vyřkla toto *dháraní*.

Zní takto:
gaté gaté páragaté párasangaté bódhi sváhá

Komentář

ajatana [ayatana] – „smyslová pole“ neboli „základní poznávací schopnosti“. V teorii poznání, těchto dvanáct smyslových oblastí, která tvoří základ vědomí, je šest vnitřních smyslových základů, neboli smyslových orgánů („schopnosti“ neboli *indrija*, tedy oko, ucho, nos, jazyk, tělo a mysl) a šest vnějších smyslových předmětů (neboli *ālambana*, tedy formy, zvuky, pachy, chutě, hmatatelné cíle a mentální jevy). Kontakt (*sparśa*) mezi smysly a jeho odpovídajícími smyslovými předměty vede ke specifickému smyslovému uvědomění (*vijñāna*); *āyatany* jsou tedy považovány za "přístup" (*āya*) mysli a duševních stavů.

anuttarā-samjaka-sambōdhi [anuttarā-samyak-saṃbodhi] – nejvyšší dokonalé probuzení nebo též svrchovaně nepřekonatelné procitnutí.

Samjaka-sambuddha je ten, kdo svým vlastním úsilím a moudrostí porozumí *Dharmě* a ze soucitu jej hlásá světu.

ārja aštāngika mārگا [āryāṣṭāṅgamārگا] – Vznešená osmidílná cesta je čtvrtou vznešenou pravdou, která hovoří o stezce vedoucí k odstranění strastí.

1.	<i>sanjaka-drṣṭi [samyak-drṣṭi]</i>	– správné nazírání	
2.	<i>sanjaksankalpa [amyak-saṃkalpa]</i>	– správné rozhodnutí	vhodné chování [<i>śīla</i>]
3.	<i>sanjagvāc [samyag-vāc]</i>	– správná řeč	
4.	<i>sanjakkarmānta [samyak-karmānta]</i>	– správné jednání	
5.	<i>sanjagādžīva [samyag-ājīva]</i>	– správné žití	meditace [<i>samādhi</i>]
6.	<i>sanjagvjájāma [samyag-vyāyāma]</i>	– správná snaha	
7.	<i>sanjaksamrti [samyak-smṛti]</i>	– správná pozornost	
8.	<i>sanjaksamādhi [samyak-samādhi]</i>	– správné soustředění	moudrost [<i>prajñā</i>]

Avalókitéśvara [Avalokiteśvara neboli Padmapāni] – je *bódhisattva*, který ztělesňuje soucit (*karuná*) všech Buddhů, jeden ze dvou nejvýznamnějších projevů buddhovství. Druhý projev představuje moudrost (*pradžñá*), který ztělesňuje *Maňđuśrí*. Doslovný význam slova *Avalókitéśvara* je „Pán, jenž shlíží dolů (na svět)“. Přízvisko *Padmapāni* znamená „Ten, jenž má v ruce lotos“. Čínská forma *Avalókitéśvary* se nazývá *Kuan-jin [Guanyin]* a má většinou ženskou podobu soucitné bohyně.

bódhisattva [bodhisattva] – ten, kdo v sobě vyvolal hlubokou snahu dosáhnout osvícení (*bódhičittu*) jménem všech vnímajících bytostí prostřednictvím praxe šest dokonalostí (*páramit*).

Šákjamuni je, před dosažením buddhovství, označován za *bódhisattvu* a jeho život tvoří vzor napodobený v Mahájánovém buddhismu.

čatváři ārjasatjāni [catvāri āryasatyāni] – Čtyři vznešené pravdy jsou „pravdy *Vznešených*“. Tyto pravdy jsou:

dukkha – strast (neschopnost uspokojení, útrpení) je vrozená charakteristika existence s každým znovuzrozením

samudaja [samudaya] – příčina (původ) strasti, kterou je „touha, žádostivost nebo připoutanost“

niródha [nirodha] – zastavení (ukončení) strasti lze dosáhnout odstraněním veškeré „touhy, žádostivosti a připoutanosti“

mārگا [mārگا] – cesta (Vznešená osmidílná cesta) je prostředkem k ukončení strastí

Dharma – kosmický Zákon a řád, ale vztahuje se také na Buddhovo učení. V buddhistické filozofii je také termínem pro „jevy, věci“ [*dharmas*].

dhāraṇi [dhāraṇī] – zvláštní slovní formule, která obsahuje podstatu učení v krátkých frázích. Uvádí se, že má velkou sílu. Významy řady *dhāraṇi* nejsou známy. Např. *gate gate pāragate pārasaṃgate bodhi svāhā*. V hinduistické tradici je její blízkou obdobou *mantra*.

dhātu [dhātu] – smyslové sféry: osmnáct smyslových sfér představuje šest smyslových orgánů (tj. oko, ucho, nos, jazyk, tělo a mysl) a jejich šest odpovídajících vnímaných předmětů (tj. objekt zraku, objekt sluchu atd.), a šest odpovídajících forem uvědomění, které vznikají na základě kontaktu mezi smyslovým orgánem a smyslovým předmětem.

karma – akce, činnost, práce nebo skutek; odkazuje také na starověký princip příčiny a následku, kdy úmysl a jednání jednotlivce (příčina) ovlivňují budoucnost tohoto jednotlivce (účinek). Dobrý úmysl a dobré skutky přispívají k dobré *karmě* a šťastnějšímu znovuzrození, zatímco špatný úmysl a špatné skutky přispívají ke špatné *karmě* a špatným znovuzrozením.

nirvána [*nirvāṇa*] – doslovně znamená vyhasnutí ohně, je součástí třetí vznešené pravdy o „zastavení (ukončení) strasti“. Je cílem Vznešené osmidílné cesty a v buddhistickém učení rovněž znamená opuštění cyklu znovuzrození [*saṃsāra*].

pradžñāpāramitā [*prajñā-pāramitā*] – „dokonalá moudrost“ neboli „moudrost dovršená do dokonalosti“

pāramity [*pāramitās*] (šest dokonalostí) – šest dokonalých ctností kultivovaných *bóddhisattvou* na cestě k osvícení. Jsou to: (1) dávání, štědrost (*dāna*); (2) správné jednání (*sīla*); (3) trpělivost (*ksānti*); (4) úsilí, energie (*vīrya*); (5) koncentrace, soustředění mysli (*dhyāna*); (6) moudrost (*prajñā*).

skandhy [*pañca-skandha*] – doslovně „kupa, hromada“, tj. „svazky“ nebo „úhrny bytí“; jedna z nejčastějších kategorií v buddhistické literatuře pro výčet složek osoby. Podle jednoho vysvětlení použil Buddha zrnka rýže k tomu, aby představil každou z mnoha složek, což mělo za následek navršení pěti kup. Je pět *skandh*:

- 1) *rúpa* [*rūpa*] – hmotnost nebo formy
- 2) *vedaná* [*vedanā*] – city nebo pocity
- 3) *sañdžňá* [*sañjñā*] – vnímání nebo rozlišování
- 4) *sanskáry* [*saṃskāra*] – podmiňující faktory
- 5) *vidžňána* [*vijñāna*] – uvědomění: (1) vědomí oka (zrak), (2) vědomí ucha (sluch), (3) vědomí nosu (čich), (4) vědomí jazyka (chut'), (5) tělesné vědomí (dotyk) a (6) vědomí mysli (mentální smysl nebo intelekt)

Z těchto pěti, čtyři zahrnují mentalitu a společně se jim říká *nāma* (*jmena, resp. pojmenování*), pouze zbývající pátá složka je hmotná *rūpa* (*forma*). Tedy pět složek představuje *nāma-rūpa* neboli „jména -a-formu“ neboli „mentalitu (duševní založení)-a-hmotnost“. Nicméně při třídění *skandh*, není možné nikde mezi nimi nalézt *ātman* (vědomí sebe sama, duše). Přesto, prostřednictvím nevědomosti (*avidyā* nebo *moha*), mysl obvykle identifikuje jednu nebo druhou složku v tomto souhrnu pěti *skandh* s vlastním já. Jedná se o nejdůležitější nesprávný názor (*dr̥ṣṭi*), nazvaný *satkāyadr̥ṣṭi*, který způsobuje utrpení a pokračující existenci v cyklu znovuzrození (*saṃsāra*).

sútry [*sūtras*] – texty, které jsou součástí buddhistické kanonické literatury.

Šákjamuni Buddha [*Śākyamuni Buddha*] – historický Buddha, který žil v Indii v 5. st. před n. l., jehož život a učení tvoří základ buddhismu.

Šáriputra [*Śāriputra*] – byl jedním z hlavních Buddhových žáků, doslovně „nejpřednější z moudrých“.